

Novi hladilniki bi zaprli deset "tešev"

"Politika varčevanja z viri se dolgoročno splača. Alternative pa ni," je prepričan bivši evropski komisar dr. Janez Potočnik

SONJA PLOJ RATAJC

Hladilnik, star več kot deset let, porabi za 80 odstotkov več energije kot najnovejši, ki pride iz Gorenja ali tovarne kakšnega konkurenčnega izdelovalca. Sodobni aparat "požre" mesečno toliko energije, kot staneta dve kavi, desetletje stari za 12 do 15 kav. Če bi v Evropi 180 milijonov starih hladilnih aparatov nadomestili z naj sodobnejšimi, bi lahko zaprli deset termoelekttran, deset "tešev". Tako ilustracijo je na torkovem posvetu SID banke o trajnostnem razvoju in konceptu krožnega gospodarstva prispeval predsednik Gorenjeve uprave **Franjo Bobinac**. Razvojni izziv, potem ko so v Gorenju v osmih letih za 76 odstotkov zmanjšali količino odpadkov in še bolj količino tistih, ki jih je treba deponirati, je iskanje materialov, ki bodo razgradljivi, in novih poslovnih modelov, ki bodo ob reciklaži - vključevali tudi obnovo starejših aparatov.

Odgovor je krožno gospodarstvo

"Politika varčevanja z viri se dolgoročno splača. Alternative ni," je prepričan **Janez Potočnik**, bivši evropski komisar, zdaj soproedsedujoči mednarodnega panela Združenih narodov za vire. Minulo stoletje je bilo stoletje padajočih cen virov, poldrugo desetletje 21. stoletja je zaznamovala njihova rast. In prihodnost? Do leta 2050 bo na planetu 9,6 milijarde ljudi, v obdobju ene generacije se bo število prebivalstva povečalo za toliko, kolikor jih je živelo v začetku prejšnjega stoletja. Samo na Kitajskem bo živelo toliko ljudi kot pred stotimi leti na planetu. Potrošnja bo

narasla - do leta 2030, kažejo projekcije, naj bi se tri milijarde ljudi prebilo iz revščine v srednji potrošniški razred. Viri na planetu pa so - ob tem, ko je že 60 odstotkov ekosistemov degradiranih - omejeni. Kriza je po Potočnikovem mnenju posledica netrajnosti, ker se je finančni sektor z napihovanjem balonov distanciral od realnega, problem je razporeditev premoženja (odstotek izjemno bogatih proti 99 odstotkom vseh drugih) in problem so podnebne spremembe. Vprašanje je torej, kako spremeniti sisteme proizvodnje in potrošnje - v družbah, kjer bi v družinah dali vse za otroke, a po drugi strani premalo razmišljajo o dolgoročni konsistentnosti modelov, v katere so ulete, in s tem prihodnosti otrok.

Janez Potočnik:

"Več bi se morali učiti od narave, ki je v milijonih let ustvarila najboljši krožni sistem. Mi pa se včasih obnašamo kot invazivna vrsta."

Sprememba je nujna in možna, trajnostno, krožno gospodarstvo je zanj edini odgovor in usmeritev za gospodarski sistem, ki ne učinkovito ravna z viri. To kažejo tudi spremembe v strukturi cene: v Nemčiji se je v 20 letih delež virov povečal s 25 odstotkov na 46, energije z dveh odstotkov na pet, delež dela pa je upadel s 25 odstotkov na 18.

Kaj bi lahko bilo boljše

Evropa bo ob nihajočih ali naraščajočih cenah virov še posebno ranljiva, gosto je poseljena, a hkrati zelo močno odvisna od uvožene energije, kar 60-odstotno, in redkih kovin. Z viri še vedno ravnamo ne učinkovito: samo 15 odstotkov energije goriva, ki ga natočimo v avtomobilski rezervoar, s sedanjimi motorji uporabimo za premikanje (avtomobili pa so tako več časa parkirani, kot pa vozijo); 80 od-

stotkov vsega, kar uporabimo, zavržemo, samo odstotek dragocenih rudnin se reciklira; 80 odstotkov vseh virov pa danes v svetu porabi petina prebivalstva. Poseben problem je zavržena hrana: za proizvodnjo hrane porabimo desetino vse energije, 50 odstotkov zemlje, 80 odstotkov pitne vode. V svetu se zavrže tretjina hrane, po ocenah 1,3 milijarde ton v letu 2011. Tudi za zavrženo hrano smo porabili vodo, druge naravne vire, kemikalije; zavržena hrana naj bi bila vzrok za 16 odstotkov emisij metana. Čeprav se odnos do hrane počasi spreminja, se je Evropski komisiji zdelo nujno pripraviti poseben program za zmanjšanje količin zavržene hrane.

Tretjina podjetij mednarodno konkurenčna

Tako kot šef Gorenja **Franjo Bobinac** so tudi nekateri drugi prvi možje uspešnih slovenskih podjetij v domači in tuji lasti - **Stojan Petrič** iz Kolektorja, **Matjaž Čadež** iz Halcoma, **Vojmir Urlep** iz Leka in **Aleksander Zalaznik** iz Danfossa Trata - prepričani, da se razmislek o trajnostnem razvoju in delovanje v tej smeri splača, saj lahko predstavijo niz svojih dosežkov pri uporabi energije in materialov, ki jih cenijo tudi v tujini. K takemu ravnanju in spremembam jih sili tudi trg. Slovenija se drugače ne bi mogla znajti na enajstem mestu na Bloombergovem seznamu držav, ki se jim tudi letos ob potentnih izvoznikih obeta visok presežek v plačilni bilanci, približal naj bi se šestim odstotkom vrednosti BDP. V SID banki ocenjujejo, da je v Sloveniji približno tretjina podjetij, ki so uspešna in konkurenčna v mednarodnem okolju, s svojimi izdelki prispevajo k manjšim obremenitvam okolja in varčni uporabi virov, predvsem energije. Večina pa je takšnih, pravi predsednik uprave SID banke **Sibil Svilar**, ki bodo morala narediti še korak naprej pri uporabi teh načel, zlati pri učinkovitem upravljanju z viri.

Prihaja čas, ko bomo dobili gospodinjski aparat na posodo, ko bomo potrebovali drugega, pa ga bo proizvajalec vzel nazaj, ga obnovil in ga ponudil drugemu? (Janko Rath)